

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 4/2019-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 16. januára 2019 v pléne zloženom z predsedníčky Ivetty Macejkovej (sudkyňa spravodajkyňa) a zo sudcov Jany Baricovej, Petra Brňáka, Miroslava Duriša, Ľudmily Gajdošíkovej, Sergeja Kohuta, Jany Laššákovej, Milana Ľalíka, Mojmíra Mamojku, Lajosa Mészárosa, Marianny Mochnáčovej, Ladislava Orosza a Rudolfa Tkáčika predbežne prerokoval návrh Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, zastúpeného predsedom senátu JUDr. Štefanom Harabinom, na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky o súlade § 5 ods. 1 písm. d) a e), ods. 4, 5 a 6 a § 18 ods. 1 písm. a) zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov s čl. 141 ods. 1 a 2, čl. 144 ods. 1 a 2, čl. 145 ods. 2 a 4 a čl. 147 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv základných slobôd, čl. 47, čl. 49 ods. 2 a čl. 51 Charty základných práv Európskej únie a čl. 10, čl. 13 a čl. 18 Siedmeho kongresu OSN o prevencii zločinu a zaobchádzania s páchatel'mi a takto

r o z h o d o l :

Návrh Najvyššieho súdu Slovenskej republiky **o d m i e t a** ako podaný zjavne neoprávnenou osobou.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bol 27. septembra 2018 doručený návrh senátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „navrhovateľ“) na začatie konania o súlade § 5 ods. 1 písm. d) a e), ods. 4, 5 a 6 a § 18 ods. 1 písm. a) zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov [(ďalej aj „zákon o sudcoch a prísediacich“); (ďalej spolu aj „napadnutá právna úprava“ alebo „napadnuté ustanovenia“)] s

- čl. 141 ods. 1 a 2, čl. 144 ods. 1 a 2, čl. 145 ods. 2 a 4 a čl. 147 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“),

- čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv základných slobôd (ďalej len „dohovor“),

- čl. 47, čl. 49 ods. 2 a čl. 51 Charty základných práv Európskej únie,

- čl. 10, čl. 13 a čl. 18 Siedmeho kongresu OSN o prevencii zločinu a zaobchádzania s páchatel'ami.

2. Z návrhu navrhovateľa na začatie konania o súlade právnych predpisov a pripojeného súdneho spisu vyplýva, že najvyšší súd podľa čl. 144 ods. 2 ústavy v spojení s § 283 ods. 5 Trestného poriadku *per analogiam* uznesením sp. zn. 1 Tdo 40/2015 z 9. mája 2018, ktoré nadobudlo právoplatnosť 25. júna 2018,

prerušíl konanie o dovolaní obvinenej [REDAKOVANÉ] vedené na najvyššom súde pod sp. zn. 1 Tdo 40/2015, ktoré podala z dôvodov uvedených v § 371 ods. 1 písm. e) a i) Trestného poriadku proti uzneseniu Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 4 To 18/2013 zo 7. augusta 2013 a rozsudku Okresného súdu Veľký Krtíš sp. zn. 8 T 116/2012 z 5. decembra 2012, ktorými bola uznaná vinnou v bodoch 1 – 2 rozsudku sčasti samostatne a sčasti ako spolupáchatel'ka zo zločinu nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držania a obchodovania s nimi podľa § 20 a § 172 ods. 1 písm. a) a d) Trestného zákona. Na skutkovom základe vyjadrenom v rozsudku jej bol

uložený v zmysle § 172 ods. 1, § 36 písm. j), § 38 ods. 3 a § 48 ods. 2 písm. a) Trestného zákona trest odňatia slobody v trvaní štyri a pol roka nepodmienečne so zaradením do ústavu na výkon trestu s minimálnym stupňom stráženia až do doby, keď bude najvyššiemu súdu doručený nález ústavného súdu týkajúci sa toho, či všeobecne záväzný právny predpis nižšej právnej sily je v rozpore so všeobecne záväzným právnym predpisom vyššej právnej sily alebo s medzinárodnou zmluvou.

2.1 Rozsudkom Okresného súdu Veľký Krtíš z 5. decembra 2012 sp. zn. 8 T 116/2012 bola obvinená [REDAKOVANÉ] uznaná za vinnú v bodoch 1 – 2 rozsudku sčasti samostatne a sčasti ako spolupáchateľka zo zločinu nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držania a obchodovania s nimi podľa § 20 a § 172 ods. 1 písm. a) a d) Trestného zákona na skutkovom základe uvedenom v rozsudku. Za to bola odsúdená podľa § 172 ods. 1, § 36 písm. j), § 38 ods. 3 a § 48 ods. 2 písm. a) Trestného zákona na trest odňatia slobody v trvaní štyri a pol roka nepodmienečne so zaradením do ústavu na výkon trestu s minimálnym stupňom stráženia.

2.2 Uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici zo 7. augusta 2013 sp. zn. 4 To 18/2013 bolo odvolanie obvinenej podľa § 319 Trestného poriadku zamietnuté.

2.3 Obvinená nastúpila na výkon uloženého trestu odňatia slobody v trvaní štyri a pol roka so započítaním väzby od 28. januára do 27. júna 2012 dňa 7. augusta 2013 do Ústavu na výkon trestu odňatia slobody Nitra-Chrenová. Z výkonu trestu bola 8. apríla 2016 právoplatným rozhodnutím Okresného súdu Nitra z 8. apríla 2016 sp. zn. 4 Pp 13/2016 podmienečne prepustená.

2.4 Proti uzneseniu Krajského súdu v Banskej Bystrici zo 7. augusta 2013 sp. zn. 4 To 18/2013 a súčasne aj proti rozsudku Okresného súdu Veľký Krtíš z 5. decembra 2012 sp. zn. 8 T 116/2012 obvinená podala podľa § 371 ods. 1 písm. i) aj písm. e) Trestného poriadku dovolanie, o ktorom má rozhodovať najvyšší súd v konaní pod sp. zn. 1 Tdo 40/2015. Argumentovala tým, že na Okresnom súde Veľký Krtíš rozhodoval

predseda senátu [REDACTED], ktorý bol právoplatne odsúdený za úmyselný trestný čin.

2.5 Najvyšší súd považoval za nepochybne preukázané, že sudca [REDACTED] bol rozsudkom Okresného súdu Frýdek-Místek sp. zn. 5 T 113/2010 z 19. januára 2011 v spojení s uznesením Krajského súdu v Ostrave sp. zn. 6 To 130/2011 z 8. apríla 2011 (právoplatný 8. apríla 2011) uznaný za vinného z prečinu ohrozenia pod vplyvom návykovej látky podľa § 274 ods. 1 Trestného zákona Českej republiky na tom skutkovom základe, že 5. apríla 2010 približne o 12.20 h vo Frýdku-Místku riadil v podnapitom stave po ulici Beskydská osobné motorové vozidlo, pričom bol kontrolovaný hliadkou Polície Českej republiky a v dobe riadenia bolo v krvi obžalovaného zistené najmenej 1 % alkoholu. Za to mu boli podľa § 274 ods. 1, § 67 ods. 2 písm. a), § 68 ods. 1 a 2, § 69 ods. 1 a § 73 ods. 1 a 3 Trestného zákona Českej republiky uložené tresty – peňažný vo výmere 40 denných sadziieb v sume 700 Kč a pre prípad jeho nevykonania v lehote i náhradný trest odňatia slobody v trvaní troch mesiacov a zákaz činnosti riadenia motorových vozidiel v trvaní osemnásť mesiacov.

2.6 Rozhodnutia súdov Českej republiky neboli predmetom uznávacieho konania slovenským súdom, lebo Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky nepodalo návrh na uznávacie konanie cudzích rozhodnutí, keďže v tej dobe konanie sudcu nebolo na Slovensku trestným činom. Orgány prokuratúry Slovenskej republiky neprevzali trestné stíhanie sudcu [REDACTED] z Českej republiky na disciplinárne konanie.

2.7 Disciplinárny súd pri najvyššom súde uznesením sp. zn. 1 Ds 1/2011 z 21. novembra 2011 disciplinárne stíhanie sudcu [REDACTED] [pre závažné disciplinárne previnenie podľa § 116 ods. 1 písm. d) zákona o sudcoch a prísediacich)] podľa § 124 písm. f) zákona o sudcoch a prísediacich zastavil (právoplatne 25. januára 2012), pretože o skutku, pre ktorý sa disciplinárne konanie viedlo, sa právoplatne rozhodlo v trestnom konaní (v Českej republike).

3. Navrhovateľ s prihliadnutím na popísaný skutkový a právny stav vzniesol proti napadnutým ustanoveniam viacero výhrad. Navrhovateľ primárne poukazuje na § 371 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku, podľa ktorého dovolanie možno podať, ak vo veci konal alebo rozhodol orgán činný v trestnom konaní, sudca alebo prísediaci, ktorý mal byť vylúčený z vykonávania úkonov trestného konania.

3.1 Navrhovateľ uviedol, že nemá informáciu o judikáte z tejto oblasti, ktorý by riešil otázku, či právoplatné odsúdenie sudcu za úmyselný trestný čin súdom iného členského štátu Európskej únie, ktoré nebolo predmetom uznávacieho konania, má za následok stratu jeho spôsobilosti a bezúhonnosti vykonávať funkciu sudcu v domovskom členskom štáte Európskej únie, teda či okamihom právoplatnosti takéhoto rozsudku už nesmie funkciu sudcu vykonávať. Podľa názoru navrhovateľa zodpovedanie tejto výlučne právnej otázky z pohľadu rozhodovacej praxe ústavného súdu, Európskeho súdu pre ľudské práva a Súdneho dvora Európskej únie je potrebné podľa navrhovateľa pre konečné rozhodnutie najvyššieho súdu o dovolaní obvinenej (odmietnuť ho alebo mu vyhovieť), proti ktorému zákon nepripúšťa už žiadny opravný prostriedok.

3.2 Najvyšší súd, resp. predmetný dovolací senát k inštitútom spôsobilosti a bezúhonnosti, ktoré sú trvalým predpokladom na výkon funkcie sudcu v zmysle medzinárodných dokumentov, uvádza, že ak k strate týchto predpokladov dochádza aj za situácie, keď sa na sudcu hľadá, akoby nebol pre úmyselný trestný čin odsúdený (v dôsledku zahladenia), o to viac to platí, ak k zahladeniu odsúdenia nedošlo.

Pre posúdenie spôsobilosti a bezúhonnosti je podľa navrhovateľa rozhodujúci fakt, že sudca sa takého skutku dopustil. Tento skutok musí byť podľa navrhovateľa u sudcu posudzovaný prioritne podľa kritérií morálky, a nie meniaceho sa obsahu právnej normy, ktorá raz takéto amorálne konanie postihuje ako trestný čin a inokedy miernejšie. Pojmy spôsobilosti a bezúhonnosti z hľadiska morálky sú podľa mienky navrhovateľa oveľa širšie, než ich trestnoprávne vyjadrenie, a obligatórne musia byť trvalo prítomné počas celého výkonu funkcie sudcu. Vyplýva to podľa presvedčenia navrhovateľa aj zo zásady nulovej tolerancie právnických povolání. Podľa neho nasvedčuje tomu aj to, že sudca nemôže ďalej vykonávať funkciu sudcu, napr. aj pri strate štátneho občianstva alebo pri získaní trvalého

pobytu mimo územia domovského štátu, teda aj za situácie, keď sa žiadneho protiprávneho činu nedopustí, avšak administratívno-správnym aktom zmení štátnu príslušnosť alebo získa trvalý pobyt v cudzine.

3.3 Podľa navrhovateľa v čl. 6 ods. 1 dohovoru v rámci práva na spravodlivý proces sú kladené prísne kritériá na bezúhonnosť sudcu, ktoré sa musia aplikovať i za situácie, že štát (zastúpený jeho orgánmi) zlyhal v otázke realizovania všetkých potrebných krokov v smere zabránenia tomu, aby naďalej rozhodovala ako sudca osoba, ktorá preukázateľne spáchala úmyselný protiprávny skutok, ktorý ho diskvalifikoval z vykonávania funkcie sudcu.

3.4 Po zvážení všetkých relevantných skutočností navrhovateľ zastáva stanovisko, že sudca právoplatne odsúdený za úmyselný trestný čin súdom iného členského štátu Európskej únie, ktoré nebolo predmetom uznávacieho konania v domovskom štáte, automaticky stráca spôsobilosť a bezúhonnosť vykonávať naďalej funkciu sudcu. O správnosti a zákonnosti tohto záveru svedčí aj to, že sudca spôsobilosť vykonávať túto funkciu ex lege automaticky stráca aj bez spáchania protiprávneho činu a odvolávacej procedúry cez súdnu radu a prezidenta republiky, ak stratí občianstvo Slovenskej republiky alebo získa trvalý pobyt mimo územia Slovenskej republiky.

3.5 Navrhovateľ poukazuje na skutočnosť, že trestnoprávne kolégium najvyššieho súdu prijalo 29. septembra 2015 stanovisko č. 95/2015, ktorého základ tvorí podľa presvedčenia navrhovateľa nezákonné a svojvoľné uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 5 Tdo 42/2015 z 2. júla 2015, v ktorom bez toho, aby bol príslušný senát v pozícii nadriadeného súdu s právom preskúmať právoplatný, vykonateľný a nezrušiteľný rozsudok sp. zn. 1 Tdo 8/2015 z 23. februára 2015 bez jeho elektronického pridelenia a bez opravného prostriedku, vyslovil, že tento rozsudok je nezákonný. Stanovisko obsahuje a contrario záver, že slovenský sudca právoplatne odsúdený za úmyselný trestný čin v cudzine nestratil z tohto dôvodu bezúhonnosť a ani spôsobilosť naďalej vykonávať funkciu sudcu v Slovenskej republike. Navrhovateľ s uvedeným záverom stanoviska nesúhlasí.

3.6 Podľa názoru navrhovateľa by Súdna rada Slovenskej republiky pri posudzovaní bezúhonnosti sudcu mala zohľadňovať aj rozhodnutia iných členských štátov Európskej únie, ktorými bol sudca právoplatne odsúdený za úmyselný trestný čin. Slovenský sudca stráca bezúhonnosť a v konečnom dôsledku aj spôsobilosť vykonávať funkciu sudcu v Slovenskej republike nielen na základe právoplatného odsúdenia za úmyselný trestný čin slovenským súdom, ale aj na základe právoplatného odsúdenia za úmyselný trestný čin súdom iného členského štátu Európskej únie. Tento názor je podporený poukazom na dokumenty upravujúce pravidlá etického správania sudcov, a to čl. II ods. 1 písm. b) Zásad sudcovskej etiky vydaných 17. decembra 2015 Súdnou radou Slovenskej republiky, v zmysle ktorých medzi základné hodnoty výkonu sudcovskej funkcie patri bezúhonnosť.

3.7 V záujme zosúladenia rozhodovacej činnosti najvyššieho súdu s ústavným poriadkom Slovenskej republiky, právom Európskej únie a právom Rady Európy preto bolo potrebné podľa navrhovateľa dovolacie konanie v trestnej veci obvinenej [REDACTED] vedenej na najvyššom súde pod sp. zn. 1 Tdo 40/2015 prerušiť a následne ústavnému súdu v zmysle čl. 144 ods. 2 ústavy podať návrh na začatie konania o nesúlade napadnutých ustanovení zákona o sudcoch a prísediacich s ústavou a medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná. Konkrétne, či právoplatné odsúdenie sudcu za úmyselný trestný čin súdom iného členského štátu Európskej únie bez uznávacieho konania, ale za konanie, ktoré zakladá znaky závažného disciplinárneho previnenia nezlučiteľného s výkonom funkcie sudcu, má alebo nemá automaticky za následok stratu spôsobilosti a bezúhonnosti vykonávať funkciu sudcu (národný sudca je súčasne sudcom Európskej únie) a statusových sudcovských atribútov vyžadovaných medzinárodnými dokumentmi.

4. Navrhovateľ navrhol, aby ústavný súd vydal tento nález:

„Ustanovenia § 5 ods. 1 písm. d), e), ods. 4, 5, 6, § 18 ods. 1 písm. a) zákona o sudcoch nie sú v súlade s

článkami 141 ods. 1, 2, 144 ods. 1, 2, 145 ods. 2, 4, 147 ods. 1 Ústavy,

článkom 6 ods. 1 Dohovoru o ľudských právach a základných slobôd - spravodlivý proces (ďalej len Dohovor),

článkami 47, 49 ods. 2, 51 Charty základných práv Európskej únie (2012/C 326/02) z 26. októbra 2012 hlavy VI (spravodlivosť) - právo na účinný prostriedok nápravy a na spravodlivý proces a hlavy VII (Všeobecné ustanovenia upravujúce výklad a uplatňovanie Charty - rozsah pôsobnosti) a

podporne aj článkami 10, 13 a 18 Siedmeho kongresu OSN o prevencii zločinu a zaobchádzania s páchatel'mi, Miláno, 26. augusta - 6. septembra 1985, Dokument OSN A)COF.121/22/Rev. 1.59 (1985).“

II.

Relevantná procesná právna úprava

5. Podľa čl. 124 ústavy je ústavný súd nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

6. Podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy ústavný súd rozhoduje o súlade zákonov s ústavou, s ústavnými zákonmi a s medzinárodnými zmluvami, s ktorými vyslovila súhlas Národná rada Slovenskej republiky a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom.

7. Podľa čl. 131 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o návrhoch podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) a b) ústavy v pléne. Plénum ústavného súdu sa uznáva nadpolovičnou väčšinou všetkých sudcov. Ak sa táto väčšina nedosiahne, návrh sa zamietne.

8. Podľa čl. 130 ods. 1 písm. d) ústavy ústavný súd začne konanie, ak podá návrh na začatie konania súd.

9. Podľa čl. 144 ods. 2 ústavy ak sa súd domnieva, že iný všeobecne záväzný právny predpis, jeho časť alebo jeho jednotlivé ustanovenie, ktoré sa týka prejednávanej veci, odporuje ústave, ústavnému zákonu, medzinárodnej zmluve podľa čl. 7 ods. 5 alebo zákonu, konanie preruší a podá návrh na začatie konania na základe čl. 125 ods. 1. Právny názor ústavného súdu obsiahnutý v rozhodnutí je pre súd záväzný.

10. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

11. Podľa § 18 ods. 1 písm. d) zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd začne konanie, ak návrh podá súd v súvislosti so svojou rozhodovacou činnosťou. Podľa § 19 zákona o ústavnom súde sa súdom podľa § 18 ods. 1 písm. d) uvedeného zákona rozumie príslušný senát alebo samosudca. Podľa § 21 ods. 4 zákona o ústavnom súde ak je účastníkom konania súd, zastupuje senát jeho predseda.

12. Podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak osoby uvedené v § 18 ods. 1 písm. a) až f) zákona o ústavnom súde dospejú k názoru, že právny predpis nižšej právnej sily nie je v súlade s právnym predpisom vyššej právnej sily alebo s medzinárodnou zmluvou, môžu podať ústavnému súdu návrh na začatie konania.

13. Podľa § 20 ods. 1 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania sa ústavnému súdu podáva písomne. Návrh musí obsahovať, akej veci sa týka, kto ho podáva, prípadne proti komu návrh smeruje, akého rozhodnutia sa navrhovateľ domáha, odôvodnenie návrhu a navrhované dôkazy. Návrh musí podpísať navrhovateľ (navrhovatelia) alebo jeho (ich) zástupca.

14. Podľa § 37 ods. 3 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania okrem všeobecných náležitostí uvedených v § 20 musí obsahovať

a) označenie predpisu, ktorého nesúlad s právnym predpisom vyššej právnej sily sa namieta, s vyjadrením, či navrhovateľ napáda predpis v celom rozsahu alebo v jeho časti, prípadne v jednotlivom ustanovení,

b) označenie predpisu vyššej právnej sily, jeho časť alebo jednotlivé ustanovenie alebo označenie medzinárodnej zmluvy, jej časti, alebo jednotlivého ustanovenia, s ktorým napadnutý predpis nie je v súlade.

15. Podľa § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde je ústavný súd viazaný návrhom na začatie konania okrem prípadov výslovne uvedených v tomto zákone.

16. Podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

17. Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

III.

Napadnutá právna úprava

18. Podľa § 5 ods. 1 písm. d) zákona o sudcoch a prísediacich za sudcu môže byť vymenovaný občan, ktorý je bezúhonný.

Podľa § 5 ods. 1 písm. e) zákona o sudcoch a prísediacich za sudcu môže byť vymenovaný občan, ktorý spĺňa predpoklady sudcovskej spôsobilosti, ktoré dávajú záruku, že funkciu sudcu bude vykonávať riadne (ďalej len „predpoklady sudcovskej spôsobilosti“).

Podľa § 5 ods. 4 zákona o sudcoch a prísediacich predpoklady na vymenovanie sudcu uvedené v odseku 1 písm. c) až f) a podmienku štátneho občianstva Slovenskej republiky musí sudca súčasne spĺňať po celý čas trvania funkcie sudcu.

Podľa § 5 ods. 5 zákona o sudcoch a prísediacich za bezúhonnú sa na účely tohto zákona nepovažuje fyzická osoba, ktorá bola právoplatne odsúdená za úmyselný trestný čin, a to aj v prípade, ak jej bolo odsúdenie za úmyselný trestný čin zahladené, alebo na ktorú sa hľadí, akoby nebola pre takýto trestný čin odsúdená podľa osobitného predpisu.

Bezúhonnosť sa preukazuje odpisom registra trestov nie starším ako tri mesiace. Na účel preukázania bezúhonnosti podľa tohto zákona fyzická osoba poskytne údaje potrebné na vyžiadanie odpisu registra trestov. Údaje podľa tretej vety oprávnená osoba bezodkladne zašle v elektronickej podobe prostredníctvom elektronickej komunikácie Generálnej prokuratúre Slovenskej republiky na vydanie odpisu registra trestov.

Podľa § 5 ods. 6 zákona o sudcoch a prísediacich predpokladmi sudcovskej spôsobilosti sú morálny štandard a integrita sudcu pre náležitý a zodpovedný výkon jeho funkcie.

Podľa § 18 ods. 1 písm. a) zákona o sudcoch a prísediacich prezident na návrh Súdnej rady Slovenskej republiky sudcu odvolá na základe právoplatného odsudzujúceho rozsudku za úmyselný trestný čin.

IV.

Záverý ústavného súdu

19. Ústavný súd návrh navrhovateľa na začatie konania o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ods. 1 ústavy predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí pléna ústavného súdu podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde.

20. Pri predbežnom prerokovaní ústavný súd skúmal, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia prijatiu návrhu navrhovateľa na začatie konania na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

21. V rámci predbežného prerokovania ústavný súd zistil, že návrh navrhovateľa je potrebné odmietnuť ako podaný zjavne neoprávnenou osobou, keďže navrhovateľ napadol

takú právnu úpravu, ktorej použitie (teda nutnosť subsumpcie zisteného skutkového stavu pod právnu normu vyjadrenú v danom ustanovení) nemožno v konaní vedenom pred navrhovateľom ako všeobecným súdom rozumne očakávať; v prípade návrhu navrhovateľa teda nie je splnený predpoklad prejudiciality (aplikovateľnosti) napadnutej normy v konaní navrhovateľa ako všeobecného súdu (PL. ÚS 12/2012, PL. ÚS 6/2014, PL. ÚS 37/2015 PL. ÚS 15/2016). Uvedené ústavný súd odôvodňuje takto:

22. Podľa čl. 144 ods. 2 ústavy ak sa súd domnieva, že iný všeobecne záväzný právny predpis, jeho časť alebo jeho jednotlivé ustanovenie, ktoré sa týka prejednávanej veci, odporuje ústave, ústavnému zákonu, medzinárodnej zmluve podľa čl. 7 ods. 5 alebo zákonu, konanie preruší a podá návrh na začatie konania na základe čl. 125 ods. 1.

Podľa § 18 ods. 1 písm. d) zákona o ústavnom súde ústavný súd začne konanie, ak návrh podá súd, „*v súvislosti so svojou rozhodovacou činnosťou*“.

23. Ústavný súd vo svojej judikatúre k čl. 144 ods. 2 ústavy, resp. k nadväzujúcemu ustanoveniu § 18 ods. 1 písm. d) zákona o ústavnom súde opakovane pripomína, že ich účelom je otvorenie priestoru pre ústavný dialóg medzi všeobecnými súdmi a ústavným súdom a vo všeobecnej rovine zistenie vnútornej bezrozpornosti právneho poriadku a ochrana ústavnosti, teda zabránenie vzniku napätia, ktoré by pramenilo z povinnosti súdu aplikovať zákon nesúladný s nadradeným právom. Týmto účelom konkrétnej kontroly ústavnosti je zároveň vymedzený i rozsah oprávnenia všeobecného súdu, ktorý je odlišný od ostatných privilegovaných navrhovateľov uvedených v čl. 130 ods. 1 písm. a) až e) ústavy. V dôsledku toho ústavný súd už od počiatku vo svojej judikatúre zdôrazňoval súvislosť medzi prerokúvaním konkrétnej veci a uplatnením navrhovanej právomoci podľa čl. 144 ods. 2 ústavy (porov. napr. už PL. ÚS 1/93, PL. ÚS 7/04, PL. ÚS 28/05).

24. Uvedené konkrétne znamená, že všeobecný súd je oprávnený napadnúť len také ustanovenie zákona, ktorého použitie (teda nutnosť subsumpcie zisteného skutkového stavu pod právnu normu vyjadrenú v danom ustanovení) možno v konaní pred všeobecným súdom rozumne očakávať (PL. ÚS 12/2012, PL. ÚS 6/2014, PL. ÚS 37/2015 PL. ÚS 15/2016); predpokladom je teda tzv. prejudicialita napadnutej normy v konaní

všeobecného súdu. Prejudicialita chýba, ak je zjavné, že aplikácia napadnutého ustanovenia v konaní všeobecného súdu neprichádza do úvahy. V súlade s konštatovanou judikatúrou ústavného súdu, podľa ktorej sú to všeobecné súdy, ktoré sú primárne zodpovedné za výklad podústavného práva, je nepochybne v prvom rade úlohou všeobecného súdu, ktorý podáva ústavnému súdu svoj návrh, aby posúdil prejudicialitu napádaného ustanovenia a na účely konania pred ústavným súdom ju náležite odôvodnil (porov. § 20 ods. 1 zákona o ústavnom súde). Povinnosťou všeobecného súdu je tak predstaviť ústavnému súdu nielen skutkový stav, z ktorého pri svojom rozhodovaní vychádza alebo bude vychádzať, ale predstaviť mu aj predbežné právne posúdenie takto zisteného skutkového stavu. Z úvah všeobecného súdu pritom musí byť zrejmé, že práve napadnutá právna norma ho núti viesť k určitému výsledku, ktorý je ústavne neakceptovateľný, a že táto norma je povinnou (nevyhnutnou) súčasťou právneho poriadku. Ústavný súd si vo svojej už citovanej judikatúre od počiatku vyhradzuje právo tieto závery všeobecného súdu pri predbežnom prerokovaní jeho návrhu preskúmať a samostatne posúdiť prejudicialitu (aplikovateľnosť) napadnutého ustanovenia vo veci, z ktorej návrh všeobecného súdu vzišiel (PL. ÚS 12/2012, PL. ÚS 6/2014, PL. ÚS 37/2015 PL. ÚS 15/2016).

25. Vychádzajúc z uvedených všeobecných východísk ústavný súd posúdil návrh najvyššieho súdu z hľadiska *aplikovateľnosti* napadnutých ustanovení v konaní vedenom na najvyššom súde pod sp. zn. 1 Tdo 40/2015, pričom ústavný súd (rovnako ako predtým v uznesení sp. zn. PL. ÚS 17/2017 z 8. novembra 2017) dospel k týmto záverom:

25.1 Úlohou najvyššieho súdu v konaní sp. zn. 1 Tdo 40/2015 bude posúdiť, či sú splnené dovolacie dôvody podľa § 371 ods. 1 písm. e) a i) Trestného poriadku proti právoplatnému rozsudku v trestnej veci, ktorým bola obžalovaná uznaná za vinnú zo spáchania konkrétnych trestných činov.

25.2 Podľa § 371 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku dovolanie možno podať, ak vo veci konal alebo rozhodol orgán činný v trestnom konaní, sudca alebo prísediaci, ktorý mal byť vylúčený z vykonávania úkonov trestného konania.

Podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku dovolanie možno podať, ak rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia; správnosť a úplnosť zisteného skutku však dovolací súd nemôže skúmať a meniť.

25.3 Navrhovateľ poukazuje práve na dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku a k tomu uvádza, že po zvážení všetkých relevantných skutočností zastáva stanovisko, že sudca právoplatne odsúdený za úmyselný trestný čin súdom iného členského štátu Európskej únie, ktoré nebolo predmetom uznávacieho konania v domovskom štáte, automaticky stráca spôsobilosť a bezúhonnosť vykonávať naďalej funkciu sudcu.

25.4 Otázka sudcu vylúčeného z konania a rozhodovania veci je otázkou ústavného práva na nezávislého a nestranného sudcu. Podmienky vylúčenia sudcu z konania a prejednávania trestnej veci sú stanovené § 31 Trestného poriadku.

25.5 Podľa § 31 ods. 1 Trestného poriadku z vykonávania úkonov trestného konania je vylúčený sudca alebo prísediaci sudca (ďalej len „prísediaci“), prokurátor, policajt, probačný a mediačný úradník, vyšší súdny úradník, súdny tajomník, asistent prokurátora a zapisovateľ, u ktorého možno mať pochybnosť o nezáujatosti pre jeho pomer k prejednávanej veci alebo k osobám, ktorých sa úkon priamo týka, k obhajcovi, zákonnému zástupcovi, splnomocnencom alebo pre pomer k inému orgánu činnému v tomto konaní.

Podľa § 31 ods. 2 Trestného poriadku sudca, prísediaci, probačný a mediačný úradník, vyšší súdny úradník a súdny tajomník je vylúčený z vykonávania úkonov trestného konania, ak bol v prejednávanej veci činný ako prokurátor, policajt, spoločenský zástupca, obhajca, splnomocnenec zúčastnenej osoby alebo poškodeného, zástupca poškodeného alebo spoločný zástupca poškodených.

Podľa § 31 ods. 3 Trestného poriadku z rozhodovania na súde vyššieho stupňa je okrem vylúčenia podľa odseku 2 vylúčený sudca, prísediaci, probačný a mediačný úradník, vyšší súdny úradník a súdny tajomník, ktorý sa zúčastnil na rozhodovaní na súde nižšieho stupňa, a naopak. Z rozhodovania o dovolaní je vylúčený ten, kto sa v prejednávanej veci zúčastnil na rozhodovaní ako sudca alebo prísediaci súdu iného stupňa.

Z rozhodovania o sťažnosti na nadriadenom orgáne je vylúčený prokurátor, ktorý napadnuté rozhodnutie vydal alebo dal naň súhlas alebo pokyn.

Podľa § 31 ods. 4 Trestného poriadku námietku zaujatosti je strana povinná vzniesť bez meškania, len čo sa dozvedela o dôvodoch vylúčenia. Úkon, ktorý vykonala vylúčená osoba, nemôže byť podkladom na rozhodnutie v trestnom konaní s výnimkou neodkladného alebo neopakovateľného úkonu.

25.6 Z citovanej právnej úpravy dôvodov vylúčenia sudcu z konania a rozhodovania konkrétnej trestnej veci vyplýva, že najvyšší súd sa bude musieť pri dovolacom dôvode podľa § 371 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku vysporiadať s otázkou, či konkrétny sudca prvostupňového súdu (vychádzajúc z námietky dovolateľky) mal byť podľa ustanovení o vylúčení sudcu z konania a rozhodovania vecí podľa § 31 Trestného poriadku vylúčený.

25.7 Avšak otázka bezúhonnosti v zmysle napadnutých ustanovení a vo svetle navrhovateľových argumentov nie je otázkou nezaujatosti alebo nestrannosti konkrétneho sudcu v konkrétnom konaní tak, ako to má na pamäti § 31 Trestného poriadku, ale je otázkou spĺňania ústavných a zákonných podmienok pre výkon samotnej funkcie sudcu zo strany konkrétneho sudcu.

25.8 Napadnuté ustanovenia, ktorých ústavnosť najvyšší súd navrhuje posúdiť, sú príkazom orgánom verejnej moci, ktoré rozhodujú o odvolaní sudcu z tejto funkcie z dôvodu, že tento prestal byť na účely výkonu funkcie sudcu bezúhonný v zmysle napadnutých ustanovení, a preto prestal spĺňať podmienky na výkon funkcie sudcu a má byť podľa § 18 ods. 1 písm. a) odvolaný. Týmto orgánom verejnej moci je podľa ústavy (čl. 145 a čl. 147) a zákona o sudcoch a prísediacich jedine prezident Slovenskej republiky, ktorý tak činí na návrh Súdnej rady Slovenskej republiky.

25.9 Inak povedané, pri skúmaní dôvodov vylúčenia sudcu z konkrétneho konania a rozhodovania konkrétnej trestnej veci na súde v zmysle § 31 Trestného poriadku [a teda v konečnom dôsledku pri posudzovaní prítomnosti dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku] sa otázka bezúhonnosti nepertrakuje, otázka bezúhonnosti

(a teda otázka splňania podmienok výkonu sudcovskej funkcie) nie je skutočnosťou, ktorá by sa dala subsumovať pod dôvody vylúčenia sudcu podľa § 31 Trestného poriadku.

25.10 Orgánom verejnej moci príslušným posudzovať a vyhodnotiť splňanie podmienky pre výkon sudcovskej funkcie spočívajúce v bezúhonnosti sudcu v zmysle napadnutých ustanovení, a to aj v prípade existencie právoplatného odsudzujúceho rozhodnutia cudzieho štátu týkajúceho sa sudcu Slovenskej republiky za spáchaný trestný čin v cudzine bez uznania takéhoto rozsudku v Slovenskej republike, je stále len Súdna rada a hlavne prezident Slovenskej republiky, a nie dovolací súd pri skúmaní prítomnosti dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku v konkrétnej veci. Otázku bezúhonnosti sudcu teda môžu posúdiť a rozhodnúť o nej iba orgány na to príslušné podľa zákona o sudcoch, a nie všeobecný súd v rámci pred ním prebiehajúceho konania.

26. Vychádzajúc z uvedeného možno uzavrieť, že navrhovateľom iniciované konanie o súlade podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy nesúvisí s jeho rozhodovacou činnosťou, tak ako to vyplýva z dikcie § 18 ods. 1 písm. d) zákona o ústavnom súde, preto navrhovateľ v tomto smere nebol oprávnený iniciovať toto konanie na ústavnom súde, ktorý z toho dôvodu návrh najvyššieho súdu odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako podaný zjavne neoprávnenou osobou.

V.

Obiter dictum k otázke posudzovania (ne)splnenia podmienky bezúhonnosti sudcu v podmienkach Európskej únie

27. V rámci úvah nad rámec veci ústavný súd nemôže neuviesť, že intenzívne vníma nedokonalosť, resp. problematickosť posudzovania otázky (ne)splnenia podmienky bezúhonnosti sudcu v podmienkach Európskej únie, a preto ústavný súd považuje za vhodné a zároveň potrebné aspoň v rámci *obiter dictum* vyjadriť svoj názor na to, či podmienku bezúhonnosti sudcu možno považovať za splnenú, ak bol sudca právoplatne odsúdený za úmyselný trestný čin súdom iného členského štátu Európskej únie.

28. Ako už ústavný súd konštatoval, orgánom verejnej moci príslušným posudzovať a vyhodnotiť, či sudca spĺňa podmienku bezúhonnosti, a to aj v prípade, ak bol právoplatne odsúdený za úmyselný trestný čin súdom iného členského štátu Európskej únie, je Súdna rada Slovenskej republiky a následne prezident Slovenskej republiky.

29. Podľa názoru ústavného súdu by pritom Súdna rada Slovenskej republiky pri posudzovaní otázky bezúhonnosti sudcu mala zohľadňovať nielen rozhodnutia slovenských súdov, ktorými bol sudca právoplatne odsúdený za úmyselný trestný čin, ale rovnako by mala zohľadňovať aj rozhodnutia súdov iných členských štátov Európskej únie, ktorými bol sudca právoplatne odsúdený za úmyselný trestný čin, a to vzhľadom na slobodný pohyb osôb, tovaru, služieb a kapitálu v Európskej únii, ako aj vychádzajúc z dôvery k rozhodnutiam súdov iných členských štátov Európskej únie (prejavom vysokej miery vzájomnej dôvery medzi členskými štátmi Európskej únie je napríklad inštitút Európskeho zatýkacieho rozkazu) a vzhľadom na to, že slovenský sudca nerozhoduje len o slovenských štátnych príslušníkoch, ale aj o štátnych príslušníkoch iných členských štátov Európskej únie.

30. Vychádzajúc z uvedených východísk možno podľa názoru ústavného súdu konštatovať, že slovenský sudca stráca bezúhonnosť, a teda v konečnom dôsledku aj spôsobilosť vykonávať funkciu sudcu v Slovenskej republike nielen na základe právoplatného odsúdenia za úmyselný trestný čin slovenským súdom, ale aj na základe právoplatného odsúdenia za úmyselný trestný čin súdom iného členského štátu Európskej únie.

31. Nadväzujúc na uvedený záver ústavný súd podporne poukazuje aj na niektoré dokumenty upravujúce pravidlá etického správania sudcov:

31.1 Podľa čl. II ods. 1 písm. b) Zásad sudcovskej etiky vydaných 17. decembra 2015 Súdnou radou Slovenskej republiky medzi základné hodnoty výkonu sudcovskej funkcie (záväzok sudcu voči spoločnosti) patrí bezúhonnosť a v zmysle čl. VI ods. 2 pri interpretácii

a aplikácii uvedených zásad sa vychádza z textov dokumentov upravujúcich pravidlá etického správania sudcov, a to:

- odporúčania CM/Rec (2010) 12 Výboru ministrov Rady Európy členským štátom o sudcoch: nezávislosť, efektívnosť a zodpovednosť zo 17. novembra 2010,
- Londýnskej deklarácie Európskej siete súdnych rád (ENCJ) „Sudcovskej etiky“ z roku 2010,
- Magny charty sudcov (Základných princípov) schválenej Poradnou radou európskych sudcov (CCJE) z novembra 2010,
- stanoviska č. 3 (2002) Poradnej rady európskych sudcov (CCJE) o zásadách a pravidlách profesionálneho správania sudcov, o etike, nezlučiteľnom správaní a nestrannosti.

31.2 Londýnska deklarácia o sudcovskej etike v súvislosti s požiadavkou bezúhonnosti sudcu okrem iného uvádza:

„Sudca plní svoju úlohu poctivo, v záujme spravodlivosti a v záujme spoločnosti. Vo svojom verejnom ale aj osobnom živote má rovnakú povinnosť bezúhonnosti. Z princípu bezúhonnosti môžu vyplývať dve povinnosti: povinnosť čestnosti a povinnosť dôstojnosti alebo cti. Čestnosť vedie sudcu, aby sa zdržal akéhokoľvek netaktného a neslušného správania, a tu sa nemyslí iba správanie, ktoré je v rozpore so zákonom...

Pri výkone svojej funkcie ako aj vo svojom osobnom živote vynakladá sudca všetko úsilie, aby nenarušil dôveru, ktorú do neho vložili jednotlivci.“

31.3 Magna charta sudcov (Základné princípy) v súvislosti s požiadavkou bezúhonnosti sudcu okrem iného uvádza:

„20. Sudcovia musia byť trestne zodpovední podľa všeobecného právneho poriadku za činy spáchané mimo ich súdneho úradu.“

31.4 Stanovisko č. 3 (2002) Poradnej rady európskych sudcov (CCJE) o zásadách a pravidlách profesionálneho správania sudcov, o etike, nezlučiteľnom správaní a nestrannosti v súvislosti s požiadavkou bezúhonnosti sudcu okrem iného uvádza:

„9. Dôvera v súdnicstvo je ešte dôležitejšia z hľadiska narastajúcej globalizácie sporov a rozsiahlej cirkulácie rozsudkov.

29. Sudcovia by sa vo svojom súkromnom živote mali správať čestne.

50. Sudcovia by sa mali správať bezúhonne, a to pri výkone svojej funkcie, aj v osobnom živote.

75. Sudcovia by mali mať trestnú zodpovednosť podľa bežných zákonov za trestné činy spáchané mimo výkonu ich sudcovskej funkcie.“

32. Možno uzavrieť, že ústavný súd síce z už uvedených dôvodov odmietol návrh navrhovateľa na začatie konania o súlade právnych predpisov, ale je zároveň presvedčený, že návrh navrhovateľa na začatie konania o súlade právnych predpisov spolu s týmto rozhodnutím ústavného súdu prispievajú k ústavnoprávnomu diskurzu o otázke posudzovania (ne)splnenia podmienky bezúhonnosti sudcu v podmienkach Európskej únie, čo bolo zaiste jedným z cieľov navrhovateľa.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. januára 2019